

Nr 87.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar; given Stockholms slott den 11 februari 1921.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Nils Hansson.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 februari 1921.

Närvarande:

Statsministern friherre DE GEER, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, TAMM, HANSSON.

Departementschefen, statsrådet Hansson anhöll att få underställa Kungl. Maj:ts prövning åtskilliga ärenden angående försäljning av kronoegendomar eller upplåtande av lägenheter från dylika egendomar, vilka ärenden syntes böra föranleda framställning till riksdagen, samt anförde härom följande:

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 76 häft. (Nr 87.)

1:o.

[1.]
 Ålsta nr 1 och 2
 i Söderman-
 lands län.

Förra landssekreterarbostället $\frac{1}{2}$ mantal Ålsta nr 1 och förra landskamrerarbostället $\frac{1}{2}$ mantal Ålsta nr 2 i S:t Nikolai socken av Södermanlands län äro upplåtna på gemensamt arrende till den 14 mars 1921 mot ett årligt arrende av 1,250 kronor. Egendomen är belägen 7 kilometer från Nyköping.

Egendomens områden angivas å två kartor, den ena uppgjord av förste lantmätaren Axel W. Lodén år 1897 och den andra av t. f. förste lantmätaren Axel Sandberg år 1918, jämte beskrivningar. Enligt Sandbergs ägobeskrivning har hemmanet Ålsta nr 1 en areal av 78.628 hektar, därav 22.206 hektar tomter och åker, 56.042 hektar betes- och skogsmark samt 0.380 hektar impediment, samt Ålsta nr 2 en areal av 76.190 hektar, därav 24.987 hektar tomter och åker, 0.210 hektar äng, 50.716 hektar hag- och skogsmark samt 0.277 hektar impediment. I beskrivningen anmärkes, att vid år 1910 fastställt laga skifte å hemmanen 1 mantal Skavsta nr 1 och 2 rågången mellan dessa hemman och hemmanen Ålsta genom förening förändrats, men att den därigenom uppkomna förändringen i fastigheternas areal icke i beskrivningen iakttagits.

Kronan har för egendomen andel till hälften i ett båtsmanstorp, om vars försäljning fråga väckts.

Under år 1918 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Med hänsyn till att egendomen, vars samtliga byggnader med undantag av spannmåls- och redskapshuset vid Ålsta nr 1 vore äldre och knappt tillräckliga, vid ny utarrendering krävde dyrbara nybyggnader, ansågo uppskattningsmännen det fördelaktigast, att egendomens huvudgård försåldes. Den borde därvid, med bortseende från utmarken, delas i två lotter, betecknade den ena med Aa + Bb om 41.465 hektar med ett saluvärde av 34,800 kronor och den andra med Ab 1 + Ab 2 + Ba 1 + Ba 2 om 24.636 hektar och med ett saluvärde av 19,200 kronor.

Länsstyrelsen hade icke något att erinra i anledning av detta förslag.

Jämväl överjägmästaren förordade förslaget samt hemställde, att egendomens utmark, vilken vore avsedd att bibehållas i kronans ägo, måtte förenas med Sörby kronopark.

I januari 1919 underställde domänstyrelsen ärendet Kungl. Maj:ts prövning och anförde därvid för egen del, att på grund av vad i det samma förekommit och då, särskilt med hänsyn till det sätt varpå

egendomen vore bebyggd, dess uppdelning i mindre jordbrukslägenheter icke syntes lämpligt, styrelsen i likhet med ortsmyndigheterna biträdde det uppgjorda förslaget till egendomens disposition. De båda lotterna borde säljas å auktion till den högstbjudande. Enligt hos styrelsen förda anteckningar vore av den till nybyggnad under arrendeperioden anslagna summan, 2,500 kronor, endast redovisat ett belopp av 900 kronor, varför vid försäljningen av förberörda två lotter av egendomen förbehåll borde göras om rätt för kronan att uppbära vad sålunda ej redovisats. Vidare borde vid försäljningen framhållas, att i densamma ej inginge kronans andel för egendomen i ovan berörda båtsmanstorp, om vars disposition utredning påginge.

Då det emellertid syntes dåvarande chefen för jordbruksdepartementet tveksamt, huruvida domänstyrelsens sålunda avgivna förslag till egendomens disposition kunde tillstyrkas, anmodades domänstyrelsen att gå i författning om sådan ändring i förslaget, att inägojorden delades i lotter av sådan storlek, att de kunde säljas enligt 1913 års grunder.

Sedan med anledning härav flera förslag uppgjorts till styckning av egendomen och domänstyrelsen ånyo underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, föreslog Kungl. Maj:t i proposition den 14 februari 1920, nr 106, punkt 2, riksdagen medgiva, att, sedan från egendomen avskilts fyra angivna försäljningslotter, dessa länge var för sig försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

Enligt anmälan i punkten 2 av skrivelse den 16 april 1920, nr 155, vann emellertid detta förslag icke riksdagens bifall. Riksdagen anförde som skäl härför följande.

Goda skäl syntes visserligen riksdagen tala för en försäljning av ifrågavarande kronoegendoms inägojord. Enligt vad i ärendet blivit upplyst, vore sålunda samtliga byggnader å egendomen, med undantag endast för ett spannmåls- och redskapshus, äldre och numera knappast tillräckliga, varför ny utarrendering torde kräva dyrbara nybyggnader. Allvarliga invändningar hade emellertid å andra sidan, såsom av utredningen i ärendet framginge, riktats mot det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till försäljningsområdets styckning. Då dessa invändningar enligt riksdagens mening finge anses hava starkt fog för sig, hade riksdagen icke kunnat biträda Kungl. Maj:ts framställning. Enligt riksdagens mening syntes i förevarande fall det till försäljning ifrågasatta området böra så uppdelas, att nybyggnad i minsta möjliga utsträckning behövde ske. Det av uppskattningsmännen först uppgjorda förslaget torde ur denna synpunkt enligt riksdagens uppfattning erbjuda en väsent-

ligt bättre lösning av styckningsfrågan än det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget innebure.

Vid anmälan för Kungl. Maj:t den 4 juni 1920 av riksdagens beslut i ärendet anbefalldes Kungl. Maj:t domänstyrelsen att beträffande oförmälda till försäljning ifrågasatta område av egendomarna inkomma med förnyat förslag i fråga om områdets disposition med beaktande av vad riksdagen i skrivelsen anförde.

Med skrivelse den 31 december 1920 har nu domänstyrelsen överlämnat ett efter föranstaltande av länsstyrelsen i länet av uppskattningsmännen uppgjort nytt förslag till områdets disposition. Utöver förut i ärendet företedda kartor har därvid fogats en av förste lantmätaren Gustaf Indebetou den 10 december 1920 uppgjord ny karta över egendomarna jämte ny beskrivning.

I anslutning till innehållet i riksdagens ovanberörda skrivelse hava nu uppskattningsmännen, under framhållande att minsta byggnadsbehovet framträdde genom inägojordens uppdelning i två försäljningslotter på sätt av uppskattningsmännen ursprungligen föreslagits, förordat samma förslag. Dessa lotter betecknas å 1920 års karta, den ena med litt. Aa + Bb och den andra med litt. Ab1 + Ab2 + Ba1 + Ba2. Lotternas arealer hava i Indebetous beskrivning av år 1920 upptagits till för den förra lotten 41.282 hektar, varav 32.839 hektar tomter och åker, 8.289 hektar betesmark jämte 0.154 hektar impediment, samt för den senare lotten 24.275 hektar, varav 13.828 hektar åker, 10.351 hektar skogs-, betes- och ängsmark jämte 0.096 hektar impediment. I arealerna äro ej inräknade vissa områden, som ansetts erforderliga för vägar.

Enligt av uppskattningsmännen angivna beräkningsgrunder erhållas följande saluvärden:

För lotten litt. Aa + Bb:

32.839 hektar	tomter och åker	å 900 kronor för hektar	kronor	29,555.10
8.289	»	betesmark å 300 » » »	»	2,486.70
		kapitaliserad allmänningensutdelning.....	»	2,500.—
		växande skog enligt jägmästarens värdering	»	278.—

Summa kronor 34,819.80.

För lotten litt. Ab₁ + Ab₂ + Ba₁ + Ba₂:

13.828 hektar	åker à 800 kronor för hektar	..... kronor	11,062.40
10.351 »	skogs-, betes- och ängsmark à 300 kronor för hektar	..... »	3,105.30
	kapitaliserad allmänningssutdelning	..... »	1,500.—
	växande skog enligt jägmästarens värdering	..... »	3,416.—
		Summa kronor	19,083.70.

Uppskattningsmännen hava föreslagit saluvärdena till respektive 34,800 och 19,200 kronor. Enligt uppskattningsmännen borde lotterna försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande.

Länsstyrelsen har tillstyrkt detta förslag och överjägmästaren i östra distriktet har ej haft något att däremot erinra.

Jämval domänstyrelsen har biträtt samma förslag. Styrelsen erinrar, att avtal träffats med kronoegendomarnas nuvarande arrendator om egendomarnas utarrendering under ett år från den 14 mars 1921 på i det om egendomarna nu gällande arrendekontrakt omförmälda villkor, dock med iakttagande att soldat- eller båtsmanstorpets icke inginge i arrendet. Av det foder egendomarnas arrendator hade att vid avträdet lämna utan ersättning, 10,000 kilogram hö och 15,000 kilogram halm, därav hälften höstsädeshalm och hälften vårsädeshalm, borde enligt styrelsens åsikt 6,000 kilogram hö och 9,000 kilogram halm tilldelas lotten litt. Aa + Bb samt 4,000 kilogram hö och 6,000 kilogram halm den andra lotten.

Även jag tillstyrker det av myndigheterna nu framlagda förslaget till disposition av det till försäljning avsedda området och hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

Departements-
chefen.

att, sedan från kronoegendomarna $\frac{1}{2}$ mantal Ålsta nr 1 och $\frac{1}{2}$ mantal Ålsta nr 2 i S:t Nikolai socken av Södermanlands län avskilts ovanberörda två med litt. Aa + Bb och litt. Ab₁ + Ab₂ + Ba₁ + Ba₂ betecknade lotter, envar med ovan angivet område, samma lotter må var för sig å offentlig auktion försäljas till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor med rätt för vederbörande köpare till tillträdesfoder enligt domänstyrelsens förslag och med

förbehåll dels om rätt för kronan att uppbära oredovisad nybyggnadssumma dels ock därom att i försäljningen icke ingår kronans andel i det till egendomarna hörande båtsmanstorpet.

2:o.

[2.]
Aby nr 1 i
Kalmar län.

Kronoegendomen 1 mantal Aby nr 1 i Mörlunda socken av Kalmar län är utarrenderad på 20 års tid till den 14 mars 1921 mot ett årligt arrende av för de 12 första arrendeåren 850 kronor och för de återstående 8 arrendeåren 950 kronor. Under år 1918 har å egendomen hållits arrendeuppskattning.

Egendomen, som är belägen 2 kilometer från Rosenfors järnvägsstation å Nässjö—Oskarshamns järnväg, har en areal av 129.057 hektar, därav 85.916 hektar åker, 16.596 hektar ängs- och odlingsmark, 23.805 hektar avrösningsjord och 2.740 hektar impediment. Härtill kommer i arrendet ej ingående 322 hektar utmark. Å egendomen finnas, förutom flera torp, två lägenheter Nymåla och Holmespång, av vilka den senare, som är belägen 1.5 kilometer från gården och bebyggd med nytt boningshus och uthus, tillhöriga innehavaren änkan Hilma Sofia Johansson, omfattar å en av distriktslantmätaren O. E. Johansson år 1917 över egendomens inägor upprättad karta ägofigurerna nr 305—310.

Jägmästaren har, då huvudgårdens inägor låge spridda utom skogsmarksområdet, ansett det lämpligt, att huvudgården jämte lägenheten Nymåla försåldes.

Då ingen ansökning om upplåtande av egnahemslägenheter inkommit, samt ej heller eljest enligt uppskattningsmännens förmenande anledning funnes att tillämpa kungörelsen den 17 oktober 1913 angående grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar men jägmästaren påyrkat, att huvudgården, som icke vore belägen i sammanhang med den värdefulla skogen, måtte bliva försåld, hava uppskattningsmännen — med instämmande i jägmästarens förslag — ansett, att egendomen borde såväl saluvärderas som arrendevärderas samt dels avgivit ett förslag till förnyad utarrendering av egendomen dels vid saluvärderingen föreslagit, att till försäljning måtte upplåtas huvudgården jämte lägenheterna Nymåla och Holmespång samt cirka 20 hektar skogsmark. Saluvärdet, oberäknat växande skog, har upptagits till 55,000 kronor.

Länsstyrelsen har för sin del förordat egendomens förnyade utarrendering och överjägmästaren har uttalat samma mening, under fram-

hållande att rimlig anledning till försäljning av egendomen på sätt uppskattningsmännen föreslagit saknades.

I en till Kungl. Maj:t ingiven ansökning har förbemälda Sofia Johansson, under åberopande att hon sedan 1877 bebott och jämlikt kontrakt av år 1900 alltjämt innehade lägenheten Holmespång, anhållit att få inköpa densamma.

Hörd över denna ansökan har vederbörande domänintendent tillstyrkt försäljningen och anfört, att lägenheten i fråga vore belägen utmed landsväg och i egendomens gräns och innehölle en areal av 1.012 hektar åker samt 1.468 hektar avrösningsjord, huvudsakligast dålig sandjord och berg.

Länsstyrelsen har jämväl förordat försäljningen.

Överjägmästaren har ej funnit något hinder för upplåtelsen föreligga men ansett, att lägenhetens gränser borde för att bliva mera regelbundna och tydliga regleras på visst av honom angivet sätt, varigenom en del skogsmark skulle tillkomma lägenheten, samt förordat fullständig saluvärdering därå.

Vid efter domänstyrelsens förordnande företagen sådan förrättning har jägmästaren förklarat sig anse det icke vara lämpligt att utstaka området på sätt överjägmästaren ifrågasatt, enär därigenom den genom hela skogsskiftet löpande utfartsvägen komme att till en del ligga inom saluområdet. Jägmästaren har på grund härav utstakat ny gräns i norr, ungefär sammanfallande med inägoområdets gräns, vilken nya gräns av honom angivits å en hans yttrande bilagd karts-kiss ävensom å förenämnda karta. Då å saluområdet funnes jämförelsevis mycket skog, har jägmästaren vidare föreslagit, att den södra spetsen av det av överjägmästaren ifrågasatta området måtte uteslutas från försäljningen. Jägmästaren har vidare förmält, att lägenhetsinnehavaren själv önskade denna förändring.

Överjägmästaren har tillstyrkt detta förslag.

Området, som efter de sålunda skedda ändringarna omfattar 0.948 hektar åker och 1.332 hektar avrösningsjord, har av vederbörande uppskattningsmän, vilka även uttalat sig för olämpligheten av att avskära skogens enda utfartsväg, saluvärderats till 1,695 kronor, varav 993 kronor för växande skog.

Domänstyrelsen, som i sitt utlåtande förklarat sig icke kunna tillstyrka försäljning av annan del av ifrågavarande egendom än lägenheten Holmespång och funnit det av jägmästaren förordade området för lägenheten lämpligt, har hemställt, att lägenheten Holmespång måtte

med sagda område försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

Styrelsen har meddelat, att styrelsen gått i författning om egendomens skötsel och vård under ett år från den 14 mars 1921.

*Departements-
chefen.*

Jag instämmer med domänstyrelsen och hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att lägenheten Holmespång må med ovanberörda, av vederbörande jägmästare föreslagna område från kronoegendomen 1 mantal Aby nr 1 i Mörlunda socken av Kalmar län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

3:o.

[3.]
*Norrhult nr 2
i Kalmar län.*

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Norrhult nr 2 i Hjorteds socken av Kalmar län är för domänfondens räkning utarrenderad till den 14 mars 1921 mot ett årligt arrende av 700 kronor. Under åren 1918 och 1919 har å egendomen hållits arrenduppskattning. Av instrumenten över nämnda förrättning tillika med övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren A. Englund år 1918 upprättad och kompletterad karta över inägora till egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen är belägen 5 kilometer från Ankarsrums järnvägsstation och innehåller en areal av 244.080 hektar, därav 35.362 hektar åker, 12.900 hektar äng och odlingsmark, 195.505 hektar avrösningsjord samt 0.313 hektar impediment. Av denna areal har till Västervik—Hultfreds järnväg exproprierats den å kartan med ägofiguren nr 382 d betecknade mark om 0.214 hektar.

I anledning av därom gjorda ansökningar och då egendomens norra del synnerligen väl lämpade sig för styckning hava uppskattningsmännen föreslagit, att följande lägenheter måtte med här nedan angivna områden och saluvärden från egendomen försäljas samt upplåtas till deras nuvarande innehavare, nämligen:

Benämning	Areal hektar						Salu- värde kronor	Därv för växande skog kronor
	åker	äng och odlings- mark	betes- mark	avrös- nings- jord	impedi- ment	summa		
Axhult	5.411	1.223	—	18.896	0.024	25.554	16,000	6,710
Brännkärr	6.955	4.980	—	14.976	0.073	26.984	18,500	6,280
Norra Borg	1.136	—	—	5.026	0.028	6.190	3,200	1,690
Långsjödal	0.885	0.084	—	2.643	0.002	3.614	2,500	1,440
Rosendal	0.525	0.152	—	1.066	—	1 743	1,300	420
Hallingshult	0.150	0.009	—	0.101	0.007	0.267	250	10
Altona	1.462	0.105	—	0.883	0.005	2.455	2,000	500
Gröndal	0.548	0.191	—	1.103	—	1.842	1,150	480
Betel	0.547	—	—	0.980	—	1.477	1,100	480
Näset	0.130	0.138	—	0.612	0.001	0.881	800	520
Stensö	—	—	0.135	—	—	0.135	75	30

Uppskattningsmännen hava till försäljning föreslagit jämväl huvudgården särskilt med hänsyn till att inom en snar framtid förestode nybyggnad å densamma till avsevärda kostnadsbelopp. Till huvudgården skulle vid försäljning enligt uppskattningsmännens förslag föras områden med en sammanlagd areal av 36.069 hektar, därv 10.244 hektar åker, 5.824 hektar äng och odlingsmark, 19.918 hektar avrösningsjord samt 0.083 hektar impediment. Saluvärdet har uppskattats till 36,700 kronor, därv 15,930 kronor för växande skog.

På hemställen av vederbörande jägmästare hava uppskattningsmännen föreslagit, att återstående delar av egendomen måtte bibehållas i kronans ägo samt ställas under skogsstatens vård och förvaltning.

Uppskattningsmännen hava vidare anfört, att vid försäljning av torpet Brännkärr och lägenheterna Norra Borg och Långsjödal förbehåll borde göras om rätt för kronan till utfartsvägar från de områden av egendomen, som avsåges att bibehållas i kronans ägo. Vidare borde lägenheten Betel tillförsäkras utfartsväg till sjön över torpet Brännkärr, vid försäljning av torpet Axhult förbehåll göras om rätt för lägenheterna Hallingshult, Gröndal och Altona till nödiga utfartsvägar till sjön samt lägenheten Hallingshult tillförsäkras rätt att hämta vatten dels ur en gammal brunn, belägen å det med ägofiguren nr 211 b betecknade område å Brännkärrs ägor och dels från en källa å det med ägofiguren nr 231 a betecknade område inom lägenheten Altona.

I särskilda till domänstyrelsen ingivna ansökningar hava dels iane-
Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 76 häft. (Nr 87.)

havaren av lägenheten Hallingshult anhållit, bland annat, att lägenheten måtte tilldelas den å kartan med nr 208 betecknade åkerlycka, dels ock innehavaren av torpet Axhult anhållit, att till torpet måtte läggas mera åker och betesmark än som skett. I avgivna yttranden över dessa ansökningar har domänintendenten anfört, i fråga om Hallingshult, att, då byggnaderna å lägenheten vore mycket små samt lägenhetens innehavare vore en ganska förmögen, mycket gammal man, som ägde jordbruksfastighet på annat håll, uppskattningsmännen ansett sig icke böra tilldela lägenheten mera jord än som nu brukades till densamma, samt vidkommande Axhult, att, såsom framginge av arealbeskrivningen, till de kringliggande lägenheterna Norra Borg, Långsjödal, Rosendal, Hallingshult och Altona icke lagts mera jord än de oundgängligen behöfde.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra i anledning av föreliggande förslag.

Överjägmästaren i östra distriktet har i likhet med överjägmästaren i Smålands distrikt, vilken, medan ännu egendomen hörde till detta distrikt, efter verkställd inspektionsresa i en till domänstyrelsen ingiven skrivelse uttalat sig i fråga om den framtida dispositionen av egendomen, hemställt, att, förutom de områden, som av uppskattningsmännen föreslagits att tillföras skogsväsendet, jämväl de å kartan med ägofigurerna nr 363—382 a samt 383—385 betecknade områden måtte bibehållas i kronans ägo. Av dessa ägofigurer utgöra nr 372, 373 och 374 a samt 383—385 den av uppskattningsmännen föreslagna lägenheten Näset samt nr 371 lägenheten Stensö. Övriga av överjägmästaren nämnda ägofigurer hava lagts till lägenheten Brännkärr. Överjägmästaren har särskilt betonat olämpligheten av att kronan avhände sig äganderätten till sagda område, som jämte de av uppskattningsmännen till bibehållande av kronan föreslagna ägofigurerna nr 382 b och 382 c förr eller senare kunde komma att i sin helhet behövas för kronoparken Ankarsrum, detta så mycket mera som de i övrigt till torpet Brännkärr föreslagna ägora vore fullt tillräckliga för bildande av en självständig brukningsdel och lägenheten Näset ej kunde vara avsatt i ändamål att bereda eget hem åt någon mindre bemedlad, då där uppförda byggnader ägdes av Blankaholms sågverksaktiebolag, som med all sannolikhet skulle inköpa området, om det bleve till salu. Därest så funnes lämpligt, kunde området tills vidare utarrenderas till bolaget, men äganderätten till området borde ej fränhändas kronan. Mot jägmästarens värdering av växande skog å de olika försäljningslotterna eller mot salu- och arrendevärderingen i övrigt har överjägmästaren icke haft något att erinra.

Med anledning av vad överjägmästaren sålunda ifrågasatt har domänstyrelsen låtit salu- och arrendevärdera den del av det av uppskattningsmännen till försäljning föreslagna torpet Brännkärrs område som återstår efter fränskiljande av det av överjägmästaren avsedda området. Torpets areal utgör då 18.985 hektar, därav 6.5040 hektar åker, 3.1850 hektar äng och 9.2280 hektar avrösningsjord samt 0.0680 hektar impediment. Saluvärdet har uppskattats till 14,000 kronor, varav 2,800 kronor för växande skog.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot de sålunda åsatta värdena.

Vederbörande jägmästare har i fråga om dispositionen av lägenheterna Näset och Stensö framhållit, att de icke borde bibehållas i kronans hand. Särskilt beträffande Näset borde det på grund av dess närhet till Ankarsrums bruk vara ekonomiskt fördelaktigare för kronan att sälja samma lägenhet än att bibehålla den, vartill komme, att åbyggnaden icke tillhörde kronan.

Här må anmärkas, att vid behandling 1909 av ifrågavarande egendoms disposition domänstyrelsen anförde, att i anseende till egendomens närbelägenhet till Ankarsrums kronopark — avståndet är omkring 1 ½ kilometer — och då ganska stor utsikt funnes till att förvärva åt kronan mellanliggande hemmansdelar, styrelsen ansåge egendomen ej böra avhändas kronan utau, i avvaktan på hur förhållandena kunde utveckla sig, böra i dess helhet fortfarande utarrenderas, dock för att kronan ej för någon längre tid skulle binda sin fria förfoganderätt över egendomen, allenast för tio år. I enlighet härmed beslöt Kungl. Maj:t.

Domänstyrelsen har nu meddelat, att tillfälle att förvärva mellan egendomen och kronoparken Ankarsrum liggande hemmansdelar ej, såsom styrelsen vid behandling av frågan om egendomens disposition år 1909 antagit, yppat sig. Styrelsen ansluter sig nu till uppskattningsmännens förslag till disposition av egendomen med de ändringar däri, som av överjägmästaren ifrågasatts. Vad som sålunda skulle bibehållas i kronans ägo borde bilda ett block av kronoparken Ankarsrum. Mot saluvärdena har styrelsen ej haft annat att erinra, än att saluvärdet för lägenheten Axhult, vilket genom felräkning blivit för lågt angivet, borde höjas till 16,500 kronor. Styrelsen har vidare meddelat, att styrelsen föranstaltat om skötsel och vård av egendomen under ett år till den 14 mars 1922.

Departementss-
chefen.

Även jag biträder uppskattningsmännens förslag, sådant detsamma av domänstyrelsen förordats och hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att lägenheterna Axhult, Brännkärr, Norra Borg, Långsjödal, Rosendal, Hallingshult, Altona, Gröndal och Betel må var för sig med områden och saluvärden, som av domänstyrelsen förordats, från kronoegendomen $\frac{1}{3}$ mantal Norrhult nr 2 i Hjorteds socken av Kalmar län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, med förbehåll om rätt till vägar och vattenhämtning på sätt av uppskattningsmännen föreslagits,

dels ock att egendomens huvudgård må med det område, som av uppskattningsmännen tillagts detsamma, på offentlig auktion försäljas till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor.

4:o.

[4.] Kronoegendomen 1 mantal Äspinge nr 2, 12 och 17 i Äspinge socken av Malmöhus län är utarrenderad till den 14 mars 1922 mot ett årligt arrende av 960 kronor.

Äspinge nr 2,
12 och 17 i
Malmöhus
län

Under år 1920 har å egendomen hållits arrendeuppskattning. Därvid har uppkommit fråga om försäljning av lägenheter från egendomen, och har domänstyrelsen underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Av instrumentet över berörda förrättning jämte övriga handlingar i ärendet, däribland en av förste lantmätaren J. P. Wetterlund år 1881 upprättad och av förste lantmätaren C. M. Carlquist år 1898 granskad och rättad samt av lantmäteriauskultanten G. Warkander år 1920 granskad och kompletterad karta med tillägg år 1920 av extra lantmätaren Ivar E:son Erichs, inhämtas bland annat följande:

Egendomen, som består av fem skiften, hemskitet, utmarksskitet, Rörmossen, Räfthällan och fäladsskitet, är belägen 6 kilometer från Hörby järnvägsstation med Äspinge hållplats å ägorerna och innehåller en areal av 163.5970 hektar, därav 34.8120 hektar tomt, åker och trädgård, 74.6870 hektar äng och odlingsmark, 40.4890 hektar avrösningsjord samt 13.6090 hektar impediment.

Någon nybyggnad hava uppskattningsmännen icke för närvarande ansett erforderlig.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att följande områden måtte från egendomen upplåtas och försäljas:

a) från hemskitet:

1) ägofiguren nr 11 litt. B med en areal av 0.1750 hektar; tomten, som innehaves av Reymersholms gamla industriaktiebolag, har saluvärderats till 1,750 kronor;

2) ägofiguren nr 12 litt. C med en areal av 0.1970 hektar; tomten, som innehaves av Nils Persson, har saluvärderats till 1,477 kronor 50 öre;

3) ägofiguren nr 13 litt. D med en areal av 0.2027 hektar; tomten, som innehaves av Magnus Schönström, har saluvärderats till 1,520 kronor 25 öre;

4) tre obebyggda tomter, omfattande ägofigurerna nr 10 a litt. E, 10 b litt. F och 10 c litt. G, vilka tomter innehålla en areal av respektive 0.1870, 0.1820 och 0,2120 hektar och saluvärderats till respektive 1,870, 910 och 1,060 kronor; samt

5) den del av ägofiguren nr 18, som betecknats med nr 18 b litt. H med en areal av 0.4347 hektar; tomten, som är obebyggd, har saluvärderats till 900 kronor;

b) å fäladsskitet:

6) ägofigurerna nr 160—162 och 196—199 litt. I med en areal av 1.9780 hektar, därav 0.6890 hektar tomt och åker samt 1.2890 hektar fäladsmark; lägenheten, som innehaves av Alfred Blomdahl, har saluvärderats till 873 kronor 45 öre; samt

7) ägofigurerna nr 200—218 litt. K med en areal av 14.4990 hektar, därav 4.4220 hektar tomt och åker samt 10.0770 hektar fäladsmark; lägenheten, som innehaves av Nils Mårtensson, har saluvärderats till 5,110 kronor 80 öre.

Vidare hava uppskattningsmännen föreslagit, att av hemskitet måtte till nödig utfartsväg för tomterna under 4) härovan avsättas 0.1750 hektar, ägofiguren nr 10 d.

De här ovan under 1)—3) samt 6) och 7) angivna tomter och lägenheter skulle, enligt förslaget, upplåtas med hembuds rätt för innehavarna, i enlighet med av dem gjorda ansökningar, samt den under 5) angivna tomten upplåtas till egendomens arrendator Per Persson, som förklarar sig önska förvärva densamma.

Vad beträffar den återstående delen av fäladsskitet, å kartan utmärkt med litt. L och omfattande ägofigurerna nr 116—159, 163—167

och 170—195 och vilken till största delen är beväxt med granskog men varå jämväl finnas några åkertegar, som brukas av N. Lindstedt och Per Andersson, har jägmästaren ansett sig icke kunna tillstyrka av nämnda personer gjorda ansökningar om förvärv av de utav dem brukade ägor, utan föreslagit, att dessa ägor jämte fäladsskiftet i övrigt måtte ställas under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning samt tilläggas kronoparken Ekeröd. Detta förslag har biträttts av uppskattningsmännen dock med förbehåll om rätt *dels* för bemälda Lindstedt att under sin livstid eller så länge han bebodde sitt å ett samfällt grustag belägna hus bruka bredvid liggande ägofigurerna nr 172 och 173 *dels ock* för Per Andersson och hans hustru att under sin livstid bruka ägofigurerna nr 139—141 och 174—195.

Länsstyrelsen har ej funnit annat att anmärka mot förslaget, än att uppskattningsmännen vid utredningen av saluvärdet å tomten litt. D utgått från att densamma i areal innehölle 0.2027 hektar i stället för rätteligen enligt ägobeskrivningen 0.2070 hektar. Med beaktande härav skulle lägenhetens saluvärde bliva 1,552 kronor 50 öre, jämnat till 1,555 kronor, i stället för i uppskattningsinstrumentet angivna 1,520 kronor 25 öre. De tomten litt. C och lägenheterna litt. I och K åsatta saluvärdena borde enligt länsstyrelsens förmenande avrundas till respektive 1,480, 875 och 5,110 kronor. Beträffande de till försäljning föreslagna tomterna litt. E, F och G har länsstyrelsen ansett, att de borde å auktion försälas till den högstbjudande.

Överjägmästaren i södra distriktet har icke haft något att erinra mot försäljningsförslaget.

Jämväl domänstyrelsen har biträtt uppskattningsmännens förslag till upplåtelse av lägenheter, dock med den rättelse däri beträffande arealen och saluvärdet för tomten litt. D, som av länsstyrelsen gjorts, och med den av samma myndighet ifrågasatta utjämning av saluvärdena för vissa av de övriga lägenheterna. Styrelsen har vidare ansett, att det område, som enligt uppskattningsmännens förslag skulle avsättas till gemensam väg för tomterna litt. E, F och G med sträckning jämväl utmed tomten litt. D, i stället borde till den del, som angränsade varje tomt, tilläggas denna och ingå i försäljningen därav med skyldighet för köpare att upplåta samma del till väg att fritt begagnas av de övriga ifrågavarande tomterna.

Departements-
chefen.

Jag biträder det av uppskattningsmännen framlagda dispositionsförslaget, sådant detsamma av domänstyrelsen förordats, och hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att lägenheten litt. B av kronoegendomen i mantal Åspinge nr 2, 12 och 17 i Åspinge socken av Malmöhus län må med ovan angiven areal försäljas till Reymersholms gamla industriaktiebolag mot en köpeskillning av 1,750 kronor att erläggas kontant vid tillträdet och under villkor i övrigt,

att lägenheten säljes i det skick, den vid tillträdet befinnes,

att köpeskillningen skall erläggas till länsstyrelsen i länet samt

att bolaget ensamt skall vidkännas de med lägenhetens avskiljande och lagfart å fånget förenade kostnader;

dels ock att de till samma egendom hörande med litt. C, D, E, F, G, H, I och K betecknade tomter och lägenheter må var för sig med av domänstyrelsen föreslaget område från egendomen försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, med rätt för Per Persson till hembud å lotten litt. H samt med förbehåll om skyldighet för innehavare av lotterna litt. D, E, F och G att till begagnande såsom väg upplåta de i dessa lägenheter ingående, för sådant ändamål avsedda områden.

5:o.

Hos Kungl. Maj:t har B. V. Villers, Halmstad, med flera styrelseledamöter i konsortiet Tylösand, som har till ändamål att vid Tylösand anlägga en tidsenlig badort, anhållit att för en köpeskillning av 10,000 kronor få förvärva kronoparken Tyludden i Halmstads revir.

[5.]
Kronoparken
Tyludden.

Genom remiss anbefalld att häröver avgiva yttrande har domänstyrelsen med skrivelse den 11 december 1919 överlämnat framställningar från bland andra stadsfullmäktige i Halmstad med begäran att vid eventuell försäljning av kronoparken beredas tillfälle inkomma med köpeanbud samt Söndrums kommun med anhållan att få köpa kronoparken.

Av domänstyrelsens skrivelse ävensom övriga ärendet tillhörande handlingar inhämtas bland annat följande.

Den enligt Kungl. Maj:ts brev den 4 mars 1892 från den 14 mars

1893 under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning ställda och som kronopark förvaltade, landshövdingen i Hallands län förut på lön anslagna lägenheten Tyludden är belägen i Söndrums socken å en i Kattegat utskjutande udde, gränsar i nordost mot det så kallade Halmstads stads västra flygsandsfält och omgives för övrigt av havet. Arealen utgör enligt av distriktslantmätaren G. Norlin år 1918 upprättad karta med beskrivning 45.8240 hektar, därav 7.6250 hektar tomter och åkerjord, 0.3180 hektar äng, 14.2500 hektar skogbärande och 3.0700 hektar kal skogsmark samt 20.5610 hektar impediment.

Skogsmarken utgöres till allra största delen av grund och mager sandmark på berggrund. Ståndskogen består av dels yngre, av stormen ganska illa tilltygad tallskog, dels smärre bestånd av bergtall.

Lägenheten Tyludden beröres av vissa servitut, bestämda i en i sammanhang med den 23 december 1852 fastställt laga skifte ingången förening, däri följande förmåner för skiftesdelägarna stadgats: »13. Förbehålles fri tillgång till stenhämtning å utmarken, varhålst de finnas, dock att de närmast därintill belägna vägarna för stenkörningen begagnas och ingen åverkan göres å blivande odlingar, hägnader och sandplanteringar. — 14. Alla vid tånghämtning vid saltsjön berättigade bibehållas vid denna förmån hädanefter som hitintills, dock att därtill ej å något tånghämtningsställe får såsom upplagsplats begagnas mer än 100 alnars bredd från vattengränsen räknat.» Därjämte har enligt 12:e punkten av samma förening förbehållits »fritt begagnande av i utmarken befintliga vägar till tånghämtningsställena.» Enligt Göta hovrätts dom den 20 november 1891 är det så kallade tångfisket utanför Tyludden samfält.

Inom kronoparken hava verkställts följande upplåtelser av mark, nämligen:

1) jordbrukslägenheten Tyludden, upplåten för tiden 14 mars 1915—14 mars 1920 till änkan Josefina Carlsson mot en årlig avgäld av 160 kronor; området omfattar 8.17 hektar, av vilka 7 hektar utgöras av tomt och åker;

2) tomtplats för båthus, enligt domänstyrelsens resolution den 15 oktober 1914 upplåten från den 1 november 1914 tillsvidare till kustuppsyningsmannen A. Bengtsson utan avgift; området omfattar 0.0038 hektar;

3) tomtplats jämte potatisland, upplåten från den 14 mars 1915 tillsvidare till kustuppsyningsmannen A. Bengtsson mot en årlig avgäld av 15 kronor; området omfattar omkring 0.21 hektar; samt

4) tomtplats jämte potatisland, upplåten från den 14 mars 1915

tillsvidare till kustuppsyningsmannen O. Friberg mot en årlig avgäld av 15 kronor; området omfattar omkring 0.18 hektar.

Husen å samtliga sålunda upplåtna områden tillhöra brukarna.

Josefina Carlsson har hemställt om företrädesrätt till inköp av kronoparken till pris, som av annan godkänd köpare bjödes, eller i allt fall rätt att inköpa den jord, som upptoges av hennes hus, jämte nödig tomt och trädgård.

Bengtsson och Friberg hava i en av vederbörande kustbevakningschef med tillstyrkande överlämnad framställning yrkat att, därest kronoparken försåldes, tillfälle måtte beredas dem att avgiva anbud å åt dem upplåtta tomtplatser eller ock att andra åtgärder vidtoges till tryggande av att samma tomtplatser bibehöllos åt kustbevakningspersonalen.

Vid av uppskattningsmän företagen saluvärdering har på anförda skäl föreslagits, att två skilda områden borde från försäljning undantagas och i kronans ägo bibehållas. Av dessa skulle det större, med en ytvidd av 2.043 hektar och å ovannämnda karta betecknat med nr 15 och 16—21, avses till bostadstomter för personal, som tjänstgjorde vid Tyluddens tullbåt, och det mindre, med en ytvidd av 0.150 hektar och å kartan betecknat med nr 14 b, utgöra landningsplats för personalen å Tylöns fyr.

Gentemot Josefina Carlssons anhållan att få köpa hela eller del av det ifrågavarande området hava uppskattningsmännen anført, att om syftet att få till stånd en tidsenlig badort å Tyludden skulle kunna tillgodoses, torde hennes ansökan ej kunna bifallas, utan borde hon i stället berättigas tillsvidare disponera tomtfigurerna nr 24 och 25 mot en årlig avgäld av 25 kronor och ett års ömsesidig uppsägningsrätt med skyldighet för köparen att, när tomtupplåtelsen från någondera sidan uppsades, inlösa hennes å nämnda tomtområde varande byggnader.

Uppskattningsmännen hava ansett lämpligast, att kronoparken försåldes i sin helhet med undantag av ovan uppräknade ägofigurer nr 14 b, 15 och 16—21.

Vid värderingen har erinrats, att impedimentområdet till största delen utgjordes av berghällar, och har värdet därav med hänsyn till dessas användning som stenbrott uppskattats till 2,000 kronor. Därest badortsintressenterna finge inköpa Tyludden, torde visserligen användningen av ifrågavarande impediment för detta ändamål bortfalla, men den beräknade inkomsten härav likväl kompenseras av de fördelar och den trevnad, badortens besökare hade av den fria och ostörda tillgången till de åsyftade delarna av områdets stränder och utsiktsplatserna å de från van-

prydande stenbrott befriade bergknallarna, varför uppskattningsmännen ansett sistberörda värdesumma även för detta fall böra kvarstå.

Saluvärderingen har skett på följande sätt:

7.3130 hektar åkerjord och tomter à kronor 800: —	.....	kronor 5,850: 40
0.3180 » äng	à » 300: —	..... » 95: 40
17.3200 » skogsproduktiv avrösningsjord à kronor		
	40: —	..... » 692: 80
18.6800 » övrig avrösningsjord och impediment	...	» 2,000: —
	plantskogens värde	..... » 1,350: —
43.6310 hektar		Summa kronor 9,988: 60

eller i avrundat tal 10,000 kronor.

Om jämväl ägofigurerna nr 14 b, 15 och 16—21, som föreslagits kvarbliva i kronans ägo, skulle ingå i försäljningen, tillkomme enligt samma värderingsgrunder:

0.3120 hektar tomter	à kronor 800: —	.....	kronor 249: 60
1.8810 » skogsmark	à » 40: —	.....	» 75: 24
2.1930 hektar			Summa kronor 324: 84,

vadan totalvärdet av Tyludden skulle bli 10,313: 44 kronor.

Mot de sålunda anförda värden har domänstyrelsen förklarat sig icke hava något att erinra. Styrelsen ansåge dock, att slutsumman borde höjas med minst 1,000 kronor med anledning därav att styrelsen efter värderingen fått vidkännas utgifter för iordningställande och underhåll av en väg till lägenheten. Dessa utgifter hade vid utlåtandets avgivande belöpt sig till 1,000 kronor.

Vederbörande jägmästare samt överjägmästaren i södra distriktet hava tillstyrkt försäljning av kronoparken, den senare av skäl att kronoparken ej kunde anses vara till större gagn för staten. Vid försäljningen borde emellertid hänsyn tagas till de lagliga rättigheter de personer ägde, till vilka mark vore upplåten å försäljningsområdet.

Länsstyrelsen har tillstyrkt försäljningen av kronoparken, med undantag av ägofigurerna nr 14 b samt 15—21, för ett belopp av 10,000 kronor, därvid Josefina Karlsson och hennes rättsinnehavare borde i enlighet med uppskattningsmännens förslag berättigas att tillvidare och med ett års ömsesidig uppsägningsrätt få disponera tomtfigurerna nr 24 och 25 med därå varande byggnader mot en årlig tomtavgäld av 25 kronor, samt köparen förbindas att, när tomtupplåtelsen från endera sidan bleve uppsagd, inlösa Josefina Carlssons nuvarande byggnader med belopp, som vid bristande överenskommelse skulle be-

stämmas av tre gode män, utsedda i enlighet med bestämmelserna i lagen om skiljemän den 28 oktober 1887. Av de anmälda spekulanterna å kronoparken i dess helhet hade länsstyrelsen med hänsyn till det ändamål, vartill kronoparken borde användas, ansett endast konsortiet Tylösand och staden Halmstad böra ifrågakomma samt av dessa staden i första hand böra sättas i tillfälle inköpa området.

Sedan Halmstads stad beretts tillfälle att avgiva anbud å lägenheten med undantag av ovannämnda två smärre områden ävensom angiva skäl, varför det ifrågasatta förvärvet vore för staden önskvärt, har staden jämlikt stadsfullmäktiges protokoll den 23 oktober 1919 förklarat sig önska förvärva lägenheten med angivna undantag och därför erbjudit en köpeskillning av 12,000 kronor. Staden framhåller härvid, att det icke vore lämpligt, att lägenheten såldes till enskild person, varigenom möjlighet bereddes att göra lägenheten till föremål för jobberi. Ett sådant från det allmännas sida icke önskvärt utnyttjande av lägenheten kunde man emellertid befara, även om lägenheten såldes direkt till det konsortium, som gjort till sin uppgift att vidare utveckla lägenhetens möjligheter såsom bad- och rekreationsort, eller till det bolag, som för övertagandet av konsortiets verksamhet vore avsett att bildas. Även om för närvarande avsikterna inom detta konsortium eller bolag vore de allra bästa, kunde man icke nu veta, vilka intressen framdeles kunde komma att göra sig gällande inom detsamma eller efter vilka riktlinjer verksamheten framdeles komme att bedrivas. I sådant hänseende kunde allenast framhållas, att den inre ekonomien kunde bliva av sådan beskaffenhet, att ett hänsynslöst exploaterande av tillgångarna tillgrepes för att undvika ett helt sammanstörtande av verksamheten, och att badortens hela existens äventyrades. Däremot torde man icke kunna antaga, att staden, om den berättigades att inköpa lägenheten, komme att utnyttja densamma i spekulationssyfte eller annorlunda än under fullt hänsynstagande till badortens sunda utveckling och fortfarande bestånd. Även om man för avgörandet av frågan, vilken av de anmälda spekulanterna borde berättigas inköpa lägenheten, toge hänsyn endast till badortsintresset, torde man därför böra tillerkänna staden en bestämd företrädesrätt. Det vore vidare för upprätthållande av ordningen å såväl västra utmarken som lägenheten Tyludden av vikt, att staden och icke någon enskild eller något bolag bleve ägare till lägenheten.

Domänstyrelsen har, enär kronoparken från skogshushållningssynpunkt vore av ytterst ringa betydelse och saknade förutsättningar för att genom skogsbruk någonsin kunna lämna nöjaktig avkastning, förordat kro-

noparkens försäljning. Då med all sannolikhet kustbevakningspersonal alltid komme att vara förlagd till Tyludden, och det därför vore av vikt, att bostäder eller åtminstone tomter till bostäder funnes att tillgå för denna personal, har domänstyrelsen i likhet med uppskattningsmännen ansett, att ovanberörda med nr 15 samt 16—21 betecknade område borde förbliva i statens ägo för att säkerställa detta behov. Även det med nr 14 b betecknade området, som torde erfordras som landningsplats för fyrpersonal, borde undantagas från försäljningen och behållas i kronans ägo. För båda dessa områden, som vid försäljning av kronoparken i övrigt torde böra avföras från domänfonden, borde denna fond beredas ersättning med 325 kronor. Beträffande de spekulanter å kronoparken, som anmält sig, har domänstyrelsen i likhet med länsstyrelsen ansett, att staden Halmstad borde äga företrädesrätt. Några särskilda inskränkningar i köparens dispositionsrätt med avseende å skogen å området syntes icke behöva föreskrivas vid försäljningen, då flygsand ej förekomme annat än å några obetydliga fläckar och vanskötsel icke syntes behöva befaras.

Med anledning av vad i ärendet förekommit har sedermera konsortiet Tylösand i en till domänstyrelsen ställd, av styrelsen med utlåtande den 22 april 1920 överlämnad skrift förklarar sig villigt att för upplåtelse av kronoparken på villkor, som uppskattningsmännen föreslagit, erlægga köpeskilling till enahanda belopp, som av Halmstads stad erbjudits.

Lotsstyrelsen har i utlåtande i ärendet den 30 mars 1920 jämväl ansett, att det med nr 14 b betecknade området borde undantagas från försäljningen till landningsplats för fyrpersonalen vid Tylö fyrplats och för andra, som kunde vara i behov därav, därvid vederbörande borde tillförsäkras rätt att från landningsplatsen taga väg över det område, som komme att försälas. Landningsplatsen borde från domänfonden överlätas till lotsverket mot ersättning, som efter i ärendet angiven värderingsgrund för skogsmark skulle utgöra 6 kronor. Köpare av kringliggande område borde tillförbindas att kring landningsplatsen hålla stängsel, som av lotsstyrelsen godkändes.

Generaltullstyrelsen, som i ärendet infortrat yttrande från kustbevakningschefen i Hallands samt Göteborgs och Bohus län ävensom tullverkets ombudsman, har enligt utlåtande den 16 november 1920 icke haft något att erinra mot domänstyrelsens dispositionsförslag av kronoparken. Skyldighet att hålla stängsel kring de områden, tullverket komme att disponera, borde emellertid stadgas för köpare av intillgrän-

sande område samt rätt till utfartsväg tillförsäkras tullverket för dess områden.

Skäl till försäljning av kronoparken efter angivna undantag för tillgodoseende av tullverkets och lotsverkets behov synas mig föreligga, och anser jag, att Halmstads stad bör givas företräde vid förvärvet. I fråga om ersättning till domänfonden för överlåtelse av de undantagna områdena anser jag denna kunna bestämmas för området till tullverket till 315 kronor och för området till lotsverket till 10 kronor. Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Majt måtte föreslå riksdagen medgiva, Departements-
chefen.

att, sedan från kronoparken Tyludden i Söndrums socken av Hallands län blivit avskilt ett område om 0.150 hektar, innefattande ägofiguren nr 14 b å distriktslantmätaren G. Norlins i ärendet åberopade karta samt ett område om 2.043 hektar, omfattande å samma karta med nr 15 och 16—21 betecknade ägofigurer,

dels nämnda tvänne områden må överlätas, det förra till lotsverket mot en ersättning till domänfonden av 10 kronor och det senare till tullverket mot en ersättning till domänfonden av 315 kronor,

dels ock återstående delen av kronoparken, omfattande en areal av 43.631 hektar, försäljas till Halmstads stad mot en köpeskilling av 12,000 kronor, att vid tillträdet kontant inbetalas till länsstyrelsen i Hallands län, samt under villkor i övrigt,

att köparen ensam vidkännes kostnader, som bliva förenade med köpets avslutande, ävensom för avskiljande av lots- och tullverkens områden;

att arrendeavgifter och andra inkomster av området, som belöpa på tiden före tillträdet, skola tillkomma kronan, medan dylika inkomster, som belöpa på tiden efter tillträdet, skola tillkomma köparen;

att köparen, därest kronans kostnader för iordningställande och underhåll av vägen från Halmstads stads västra utmark till Tyludden vid tiden för köpets avslutande överstigit 2,000 kronor, till kronan gäldar överskjutande belopp;

att köparen vid påfordran uppför betryggande stängsel mot lots- och tullverkens områden och för framtiden i gott stånd underhåller samma stängsel;

att fyrpersonalen vid Tylöns fyr och andra, som kunna vara därav i behov, äga att från eller till det å kartan med nr 14 b betecknade området begagna de med nr 36 och a betecknade vägar;

att för samfärdsel till och från det för tullverket undantagna området må begagnas de med a och nr 37 betecknade vägar;

att änkan Josefina Carlsson och hennes rättsinnehavare förbehållas rätt att tillsvidare och med ett års ömsesidig uppsägningsrätt mot en årlig avgäld av 25 kronor disponera de å kartan med nr 24 och 25 betecknade tomtområdena med därå varande byggnader; samt

att köparen, när sistberörda tomtupplåtelse från någondera sidan uppsagts, är skyldig inlösa av Josefina Carlsson nu innehavda byggnader med belopp, som vid bristande överenskommelse bestämmas av tre gode män, utsedda i enlighet med bestämmelserna i lagen om skiljemän den 28 oktober 1887.

6:o.

[6.] Kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Silleberg nr 3 Börje Olofsgård med Silleberg nr 3 $\frac{1}{4}$ mantal Åker nr 2 i Rackeby socken av Skaraborgs län är utarrenderad till den 14 mars 1923 mot ett årligt arrende av 1,300 kronor. i Skaraborgs län.

Egendomen, som består av hemskitet och utskiftet Ekeberg, är belägen cirka 13 kilometer från Lidköping och har en areal av 80.162 hektar, därav 66.798 hektar tomt och åker, 12.638 hektar äng och betesmark m. m. samt 0.726 hektar impediment.

Under år 1920 har å egendomen hållits arrendeuppskattning.

Uppskattningsmännen hava under hänvisning till en av lantmäteriauskultanten Gunnar Linde år 1919 över egendomen upprättad karta jämte beskrivning föreslagit, att utskiftet Ekeberg, bebyggt med hus delvis tillhöriga L. E. Ström, som innehaft skiftet under 14 år, måtte försälgas till Ström, vilken anhållit att få köpa lägenheten tillika med densamma angränsande av honom jämväl brukade utskiftet till kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Silleberg nr 4 Lars Svensgård med $\frac{1}{4}$ mantal

Åker nr 3. Skiftet Ekeberg, å vilket en del åkerjord samt madjorden är vattensjuk, omfattar å kartan ägofigurerna nr 191—219 med en areal av 11.255 hektar, därav 4.449 hektar tomt och åker samt 6.806 hektar mad- och skogsmark. Skiftet har saluvärderats till 3,600 kronor, därav åkern efter 600 kronor, madmarken efter 150 kronor och skogsmarken efter 60 kronor, allt per hektar. Skog finnes ej å området.

Silleberg nr 4 är för tiden till den 14 mars 1921 utarrenderad mot ett årligt arrende av 580 kronor och tillhör således antalet av de mindre kronoegendomar angående vilkas disposition vid inträffande arrendelighet Kungl. Maj:t äger bestämma. I avvaktan på riksdagens beslut i nu underställda försäljningsfråga har Silleberg nr 4 utarrenderats på ytterligare ett år till den 14 mars 1922.

Länsstyrelsen och överjägmästaren i västra distriktet hava ej haft något att anmärka mot försäljningen av utskiftet.

Domänstyrelsen har biträtt uppskattningsmännens förslag.

Även jag biträder förslaget och hemställer alltså, att Eders Kungl. *Departements-*
Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *chefen.*

att torplägenheten Ekeberg må med ovan angivet område från kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Silleberg nr 3 Börje Olofsgård med $\frac{1}{4}$ mantal Åker nr 2 i Rackeby socken av Skaraborgs län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

7:o.

Kronoegendomen 1 mantal Virsta nr 1 i Björskogs socken av Västmanlands län är utarrenderad till den 14 mars 1921 mot ett årligt arrende av 700 kronor.

[7.]
Virsta nr 1 i
Västmanlands
län.

Under åren 1918 och 1919 har å egendomen hållits arrendeuppskattning. Av instrumentet över berörda förrättning jämte därvid fogade av förste lantmätaren N. Th. Schönström verkställd kopia av en av extra lantmätaren Oscar Larsson år 1917 upprättad karta över inägora till egendomen med beskrivning och förslag till egendomens styckning ävensom övriga handlingar i ärendet inhämtas bland annat följande.

Egendomen består av två särskilda, 3 kilometer från varandra skilda skiften, huvudgården jämte egendomens utmark samt skiftet

Kronängen. Huvudgården är belägen 6 kilometer från Köpings stad och 3 kilometer från Valskogs järnvägsstation. Hela egendomen har en areal av 63.587 hektar, därav 31.586 hektar åker, 0.538 hektar äng, 31.085 hektar avrösningsjord och 0.378 hektar impediment.

Från Åkerbo häradsallmänning, däri egendomen har del, åtnjutes i årlig utdelning in natura 4 à 6 kubikmeter virke.

Egendomen drives för närvarande i sambruk med egendomens arrendator enskilt tillhöriga fastigheten Östuna.

I fråga om den framtida dispositionen av egendomen hava uppskattningsmännen erinrat om dess otillfredsställande och otidsenliga åbyggnader, vars upphjälpande ansetts draga en kostnad av omkring 36,000 kronor förutom erforderligt virke, åkerjordens av naturen visserligen icke vanlottade beskaffenhet men till avsevärd del för nöjaktig torrläggning och därav följande möjlighet för allmän förbättring ogynnsamma belägenhet samt slutligen egendomens på grund av åkerinnehavets fördelning i två från varandra vitt skilda områden kostsamma brukning, vilken senare olägenhet, även om de förstnämnda skulle kunna tänkas överkomliga, alltid komme att kvarstå som en i hög grad inkomstminskande faktor.

Med hänsyn härtill hava uppskattningsmännen ansett sig böra avstyrka egendomens fortsatta utarrendering såsom icke ens i framtiden bärande samt föreslagit egendomens försäljning i följande tre lotter, varvid egendomens andel i Åkerbo häradsallmänning skulle tilldelas nedannämnda lotten litt. Cb, nämligen

huvudgården, å kartan betecknad med litt. Ca och belägen omedelbart invid allmän landsväg samt i närheten av stad och av knutpunkt för tre järnvägslinjer, innehållande en areal av 23.346 hektar, därav 16.036 hektar tomt och åker, 0.384 hektar äng, 6.592 hektar avrösningsjord och 0.334 hektar impediment, samt saluvärderad till 22,190 kronor, därav 8,763 kronor för växande skog;

egendomens egentliga skogsmark, å kartan betecknad med litt. Cc, med en areal av 21 hektar, saluvärderad till 38,370 kronor, därav 36,687 kronor för växande skog; samt

Kronängen, å kartan betecknad med litt. Cb, innehållande en areal av 19.241 hektar, därav 15.550 hektar åker, 0.154 hektar äng, 3.493 hektar avrösningsjord och 0.044 hektar impediment, samt saluvärderad till 25,135 kronor, därav 12,904 kronor för växande skog och 1,000 kronor för egendomens andel i häradsallmänningen.

Vid försäljningen av lotten litt. Ca borde förbehåll göras om rätt dels för köpare av lotten litt. Cc att till utfartsväg nyttja den å kartan

med nr 15 betecknade ägovägen samt utfartsvägen från lotten litt. Ca till allmänna landsvägen mot deltagande i vägunderhåll, dels ock för förre kronoarrendatorn J. E. Jansson att under sin och sin hustrus livstid avgiftsfritt få hava en honom tillhörig stugbyggnad kvarstående å lotten. Köpare av lotten litt. Ca borde äga att av det avträdesfoder, egendomens arrendator kontraktenslign hade att lämna vid avträdet, bekomma 3,000 kilogram hö, 3,000 kilogram höstsädesbalm och 2,000 kilogram vårsädesbalm. Vid försäljningen av lotten litt. Cc borde Björskogs skytteförening förbehållas rätt att forfarande få för skjutbana disponera ett område å lotten om cirka 0.13 hektar, varom tillstånd lämnats jämlikt domänstyrelsens skrivelse till länsstyrelsen den 10 september 1909. Blivande köpare av lotten litt. Cb skulle äga att av berörda avträdesfoder bekomma 1,100 kilogram hö, 1,100 kilogram höstsädesbalm och 1,800 kilogram vårsädesbalm. Samtliga lotter borde försäljas å auktion till den högstbjudande, lotten litt. Cc dock endast under förutsättning att Björskogs kommun icke vore villig förvärva densamma med äganderätt.

Alternativt har Kronängen uppdelats i följande två försäljningslotter, vilka därvid tilldelats hälften var av egendomens andel i häradsallmanningen, nämligen

litt. Cba med en areal av 8.789 hektar, därav 6.893 hektar åker, 0.154 hektar äng, 1.734 hektar beteshagar samt 0.008 hektar impediment och ett saluvärde av 10,725 kronor, därav 5,554 kronor för växande skog och 500 kronor för andel i häradsallmanning, samt

litt. Cbb med en areal av 10.452 hektar, därav 8.657 hektar åker, 1.759 hektar beteshagar och backar samt 0.036 hektar impediment och ett saluvärde av 14,505 kronor, därav 7,350 kronor för växande skog och 500 kronor för andel i häradsallmanning.

Beträffande det avträdesfoder, som enligt vad ovan nämnts borde tilldelas lotten litt. Cb, har för fall av lottens delning föreslagits, att var och en av lotterna litt. Cba och Cbb måtte tilldelas hälften härav eller 550 kilogram hö, 550 kilogram höstsädesbalm och 900 kilogram vårsädesbalm. Lotterna borde upplåtas enligt 1913 års grunder för upplåtelse av egnahemsägenheter från kronoegendomar.

Uppskattningsmännen hava emellertid förordat försäljning av lotten litt. Cb i odelat skick, då lottens areal i åker motsvarade minimum i dessa trakter för ett mindre jordbruk och en sådan upplåtelse ur allmängagnande synpunkt enligt uppskattningsmännens förmenande bättre försvarade sitt berättigande.

Vid samtliga försäljningar borde jämväl förbehåll göras om rätt

för kronan att uppbära det belopp, 1,400 kronor, egendomens arrendator hade att vid avträdet gälda för ofullgjord nybyggnad.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot förslaget och har tillstyrkt försäljningen av lotten litt. Cb i odelat skick.

Vederbörande jägmästare, med vilken överjägmästaren i bergslagsdistriktet instämt, har i likhet med uppskattningsmännen ansett, att egendomens skog borde försäljas, enär dess areal vore för liten att lämpligen förklaras för kronopark och möjlighet ej funnes att sammanslå densamma med annan kronans skog, samt att skogsområdet måtte i första hand hembjudas Björskogs kommun till inköp.

Sedan yttrande i ärendet infordrats från nämnda kommun, har densamma enligt utdrag av protokoll, hållet å extra kommunalstämma den 14 mars 1920, efter att hava för sin del låtit stamuppmäta skogen, förklarat, att förvärvet av skogen, ehuru till obestridlig nytta för kommunen, icke vore för kommunen ekonomiskt med det pris, 38,370 kronor, som vid uppskattningen åsatts skogsområdet med växande skog. På grund härav har kommunen avböjt erbjudandet att på föreslagna villkor förvärva skogsområdet men förklarat sig villig att därför betala 20,100 kronor.

Med anledning av kommunens sagda värdering av skogen har vederbörande jägmästare lämnat uppgifter om sättet för av honom gjord skogsuppskattning, och har domänstyrelsen därefter förklarat, att av dessa uppgifter framginge, att jägmästarens uppskattning skett efter fullt riktig och rationell metod och att densamma, då anledning saknades till antagande att fel begåtts, torde vara till resultatet riktig.

Domänintendenten har, ytterligare hörd rörande sättet för försäljning av lotterna litt. Ca och Cc, anført, att de visserligen skulle kunna tänkas försålda i ett utbud, såsom omedelbart angränsande varandra, men att det icke vore otroligt, att desammas försäljning separat skulle på grund av den synnerligen förmånliga belägenheten för lotten litt. Cc även från utdrivningssynpunkt, traktens skogfattigdom och säkert påräkneliga talrika spekulanter tillföra kronan den högsta köpeskillingen. Med avseende härå har domänintendenten förordat utbud av lotterna dels separat och dels betraktade såsom en enhet.

Förutnämnde förre kronoarrendatorn Jansson har i skrivelse till domänstyrelsen begärt att få med äganderätt förvärva marken, varå hans stuga vore uppförd jämte ett mindre område omkring densamma. Stugan är belägen i omedelbart grannskap av huvudgårdens byggnader. Domänintendenten har, under hänvisning till det av uppskattningsmännen föreslagna förbehållet om rätt för Jansson att hava stugan

kvarstående, avstyrkt framställningen. Länsstyrelsen och domänstyrelsen hava härutinnan instämt med domänintendenten.

I domänstyrelsens ovannämnda skrivelse den 19 september 1909 angående Björskogs skytteförenings skjutbana medgavs, att egendomens arrendator finge till föreningen tillsvidare under innevarande arrendeperiod upplåta ett angivet område för skjutbana med vissa skyldigheter för föreningen ifråga om anordnande av stängsel m. m.

Domänstyrelsen, som meddelat, att ett vattenavledningsföretag, berörande ägoskiftet litt. Cb påbörjats men ännu ej avslutats, har på av uppskattningsmännen anförda skäl förklarat sig anse, att egendomen i dess helhet borde försäljas. De med litt. Cba och Cbb betecknade lotterna borde upplåtas såsom en lott och såsom skogfattiga tilläggas egendomen tillkommande andel i Åkerbo häradsallmänning. Egendomen i övrigt, innefattande lotterna litt. Ca och Cc, borde, sedan Björskogs kommun numera förklarat sig ej önska förvärva egendomens skogsskifte litt. Cc för det åsatta värdet, såsom en lott utbjudas till fri tävlan.

Domänstyrelsen har gått i författning om skötsel och vård av egendomen till den 14 mars 1922.

Jag instämmer med domänstyrelsen och hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

Departement-
schefen.

dels att de lotter av kronoegendomen 1 mantal Virsta nr 1 i Björskogs socken av Västmanlands län, som å ovanberörda i ärendet företedda karta betecknats med litt. Cba och Cbb, må såsom en lott jämte egendomens andel i Åkerbo häradsallmänning försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahems-lägenheter från kronoegendomar med rätt för köpare av ägolotten att bekomma av det avträdesfoder, som egendomens nuvarande arrendator har att vid avträddandet utan ersättning lämna, 1,100 kilogram hö, 1,100 kilogram vårsädeshalm och 1,800 kilogram höstsädeshalm, och med skyldighet för köpare att vidkännas kostnaderna för det ägolotterna berörande vattenavledningsföretag,

dels ock att egendomen i övrigt, omfattande de å kartan med litt. Ca och Cc betecknade lotterna, må såsom en lott å offentlig auktion under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor försäljas till den

högstbjudande med rätt att bekomma återstående del av förberörda avträdesfoder, och med förbehåll ej mindre att egendomens andel i Åkerbo häradsallmänning ej ingår i försäljningen än även att förre krono- arrendatorn J. E. Jansson äger att undersin och sin hustrus livstid avgiftsfritt hava å ägolotten kvarstående och begagna en honom tillhörig stugbyggnad och att Björskogs skytteförening må på enahanda villkor, som hittills gällt, tillvidare med sex månaders ömsesidig uppsägning för skjutbana disponera ett till densamma nu upplåtet område om cirka 0.13 hektar;

med förbehåll därjämte vid båda försäljningarna om rätt för kronan att uppbära den för innevarande arrendeperiod enligt gällande arrendekontrakt bestämda nybyggnadssumma i den mån densamma vid periodens slut är oredovisad.

Statsrådets övriga ledamöter instämde i vad departementschefen hemställt uti de under 1:o—7:o här ovan antecknade ärenden.

Hans Maj:t Konungen behagade härtill lämna bifall samt förordnade, att proposition i dessa ärenden skulle med den lydelse, bil. — till detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Rune Thygesen.